

Güney Filipinler'de Barış İhtimali ve Karşılaşılan Engeller

Democratic
Progress
Institute

Güney Filipinler'de Barış İhtimali ve Karşılaşılan Engeller

Democratic
Progress
Institute

Aralık 2013

Demokratik Gelişim Enstitüsü

11 Guilford Street
Londra WC1N 1DH
Birleşik Krallık
tarafından yayınlanmıştır.
www.democraticprogress.org
info@democraticprogress.org
+44 (0)203 206 9939

İngilizce ilk baskı, Aralık 2012
Türkçe ilk baskı, Aralık 2013

ISBN: 978-1-905592-84-5

© DPI – Demokratik Gelişim Enstitüsü, 2013

DPI – Demokratik Gelişim Enstitüsü İngiltere ve Galler’de kayıtlı bir vakıftır. Vakıf Kayıt No. 1037236. Kayıtlı Şirket No. 2922108.

Bu yayının telif hakları saklıdır, eğitim amacıyla telif ödenmeksizin ya da önceden izin alınmaksızın çoğaltılabilir ancak yeniden satılamaz. Bu durumun dışındaki her tür kopyalama için yayıncılardan yazılı izin alınması gerekmektedir. Bu durumda yayıncılara bir ücret ödenmesi gerekebilir.

Önemli Not: Bu rapor yuvarlak masa toplantısında yapılan konuşmaların özet halini içermektedir. Rapordaki konuşma metinleri yapılan konuşmalarla birebir bir benzerlik içermediği gibi konuşmaların tam çözümü de değildir.

İçindekiler

Önsöz.....	6
Filipinler'in Siyasi Haritası	8
Filipinler: Kurumsal Yapı ve Siyasi Çerçeve.....	9
Güney Filipinler'deki Çatışma	15
Tarihsel Köken: İspanyol ve Amerikan Sömürgeciliği Dönemi..	15
Marcos Dönemi	18
Marcos Sonrası Dönem: Uzlaşıdan Çatışmaların Yeniden Başlamasına.....	21
Filipinler'in Güneyi ve 'Teröre Karşı Küresel Savaş'.....	23
Aquino Yönetimi ve 2012 Yılında İmzalanan Barış Anlaşması...	26
Çatışmanın Çözümü için İhtimaller ve Engeller	29
Muhtemel Etkiler	34
Müslüman Yerleşim Bölgesi Mindanao (MMOB) Haritası	39
Ek : DPI Yönetim Kurulu ve Uzmanlar Konseyi.....	40

Önsöz

Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI), siyasi anlaşmazlıkların yaşandığı bölgelerde demokratik çözüm yolları geliştirilebilmesi için farklı kesimlerden düşünce insanlarını bir araya getirerek, fikirlerini, kaygılarını ve önerilerini paylaşabilecekleri bir ortam yaratmak amacıyla çalışmalar yürütmektedir. Enstitümüzün yürüttüğü çalışmalar, anlaşmazlıkların sürdüğü yerlerde demokratik çözüm yollarının geliştirilebilmesi için kilit önemdeki sorunlar konusunda ortak bir zemin yaratılmasına imkân verecek çoğulcu siyasal ortamın geliştirilmesini destekler niteliktedir.

Enstitü olarak, uluslararası alanda barışın teşviki ve demokrasinin inşasına katkı yapmak için, güçlü bir kamusal tartışmanın yürütülmesi gerektiğine inanıyoruz. Bu amaçla, yetenek ve deneyimlerimizi paylaşmanın yanı sıra çözüm için pratik bir çerçeve oluşturmak üzerine durmaktayız. DPI olarak bu amaçlar ışığında barış ve demokratik gelişim konusunda yapıcı bir diyalog oluşturulmasına, aynı zamanda barış ve demokrasinin inşası için yeni platformların kurulmasına, mevcut olanların geliştirilmesine katkı sunmayı hedeflemekteyiz. Bu amacın gerçekleşmesi için, farklı toplumsal kesimlerin bir araya gelerek bilgilerini, kaygılarını ve önerilerini katılımcı, samimi bir ortamda karşılıklı tartışmalar aracılığıyla ortaya koymaları, kurumumuz açısından hayati bir önem taşımaktadır. Demokrasi ve barış DPI'nın yegâne hedefidir. Sorunlara demokratik çözümler bulunabilmesi için ortak önceliklerin ve yaratıcı yaklaşımların tespit edilmesi bu hedefin temelini oluşturmaktadır. DPI, projeler aracılığıyla akademisyenler,

sivil toplum çalışanları ve karar alıcı kesimler arasındaki işbirliğini güçlendirmeyi; benzer sorunların yaşandığı farklı ülke örneklerini incelemeye ve tartışmaya dayalı bir yöntem olarak Karşılaştırmalı Çalışma Ziyaretleri ile ise farklı ülke örneklerinde görülen hataların anlaşmazlıklara çözüm arayan diğer ülkelerce tekrar edilmesini önlemeyi hedeflemektedir. DPI, barışın ve demokrasinin inşasında karşılaştırmalı analiz modelini elzem bir yöntem olarak benimsemektedir.

Bu çalışma Filipinler'in güneyinde Müslümanların yoğun olarak yaşadığı Mindanao ve Sulu takımadaları bölgesindeki toplulukları etkileyen silahlı çatışmaların kaynağını ve bu çatışmalara müzakere yoluyla çözüm bulma çabalarını ele almaktadır. Bu çalışmanın yazarı Graeme MacDonald ve editörü London School of Economics öğretim üyesi Prof. John Sidel'e teşekkürlerimizi sunmayı bir borç biliriz.

Kerim Yıldız

Demokratik Gelişim Enstitüsü Direktörü

Aralık 20

Filipinler'in Siyasi Haritası

Filipinler: Kurumsal Yapı ve Siyasi Çerçeve

Bir takımadalar zincirinden oluşan Filipinler, Luzon Adası, Visayana Adaları ve Mindanao ile Sulu takımadaları olmak üzere üç büyük coğrafi bölgeden oluşmaktadır. İdari şekli Cumhuriyet olan Filipinler'de 17 bölge, 80 eyalet, 138 şehir bulunmaktadır. Ülke, toplam 1496 belediye, *Barangay* adı verilen 42025 ilçe, belde ve köy idari yönetimine sahiptir. Nüfusu 92 milyon civarındaki ülke ekonomik, kültürel, dilsel ve dinsel açıdan önemli bir çeşitlilik barındırmaktadır.

Oldukça dağınık bir yerleşim planına sahip olan takımadalar 16. yüzyılın ortasından itibaren İspanyol sömürgesi haline gelmiştir. Bu dönemde ülkede Katolik misyonerler faaliyet yürütmeye başlamıştır. 19. yüzyılın sonunda yaşanan İspanyol-Amerikan savaşıyla birlikte ülke Amerika Birleşik Devletleri'nin askeri müdahalesine ve akabinde de işgaline maruz kalmıştır. Filipinler, II. Dünya Savaşında ise bu sefer Japonya'nın işgaline uğramış, Japonlar Amerikan işgali sırasında İspanya'nın kontrolünde kalmaya devam eden Luzon bölgesi ile İslam dininin hâkim olduğu Mindanao ve Sulu takımadaları bölgesini kendi işgal alanına katmışlardır. Filipinler 1946'da bağımsızlığına kavuşmuş ancak ABD ile çok yakın bir ilişki sürdürmeye devam etmiştir. Amerikan şirketleri 1970'lere kadar ülke ekonomisinde yerel şirketlerle eşit haklara sahip olmuştur ve Amerikan askeri üsleri 1990'lı yıllara kadar ülkede konumlanmaya devam etmiştir. ABD'nin ülkenin iç ve dış güvenlik politikasındaki ağırlığı varlığını işgalden sonra da

sürdürmüştür. Her iki ülke arasındaki yakın ekonomik ve askeri ilişkiler bugün de devam etmektedir.

Filipinler'de Amerikan usulü başkanlık sistemi uygulanmaktadır. Amerikan Senatosu benzeri bir yasama organı bulunmaktadır. Bunun yanı sıra 1991 tarihli İdare Yasası, seçilmiş valilere ve belediye başkanlarına yerel idare konusunda karar alma yetkisi tanımaktadır. Amerika'da olduğu gibi yasama, yürütme ve yargı organları birbirinden bağımsızdır. Ülkenin temel yasa metni, ismi *Saligang Batas ng Pilipinas* olan Filipin Anayasasıdır. Bu anayasa, ülkenin ABD'den bağımsızlığını kazandığı tarihten bu yana bir kaç kez değişmiştir. Anayasa bugünkü son şeklini ise 1987'de almıştır. Bu anayasa ile devlet başkanın, 24 üyeden oluşan Senato'nun ve ülke genelinde parti listesi sistemiyle seçilen 229 kişilik Temsilciler Meclisi'nin (Parlamento) görev süresi 6 yıllık tek dönem şeklinde belirlenmiştir. Anayasa ile ayrıca, Luzon Adasının kuzeyindeki Cordilleras dağlık bölgesi ve Müslümanların yoğun olarak yaşadığı Mindanao ve Sulu takımadaları bölgelerinde, iki otonom yapı kurulmuştur.

Pek çok araştırmacı ve gözlemci Filipinler'in idaresini 'oligarşik demokrasi' olarak tanımlamaktadır. Ülkedeki seçimler birbirine rakip olan bir grup işadamı, büyük toprak sahipleri ve siyasetçi arasındaki çekişmelere sahne olmakta; seçmenler birer müşteri olarak görülmekte ve finansal teşviklerle baskı altında tutulmaya çalışılmaktadır. Siyasi partiler oldukça zayıf bir kurumsallaşmaya sahiptir. Siyasetçiler siyasal tercihleri nedeniyle değil kişisel ilişkileri

sebebiyle sürekli olarak parti değiştirirken belediye başkanları, valiler ve parlamento üyeleri kontrolleri altında bulunan devlet kaynaklarını kendilerine verilmiş yetkiler aracılığıyla ticari çıkarlarını korumak ve geliştirmek için kullanmaktadır. Senato'da ise çok sayıda şirket avukatı, şöhretli kişilik ve siyasetçi yer almakta; bu kişiler yasal ve idari yetkilerini kişisel çıkar elde etmek için kullanmaktadır. Oldukça yaygın olan yolsuzluk, cürüm işleme, seçim hileleri ve şiddet sebebiyle ülke siyasetinin 'silah, şantaj ve altın' hâkimiyeti altında olduğuna dair kötü bir ünü vardır. Yerel düzeyde ise bazı büyük ailelere mensup kişilerin yerel idari kurumlarda yer almaları ve yerel ekonomi üzerinde hâkimiyet kurmaları; bazı yorumcuların ülkedeki sistemi 'siyasi hanedanlık' yerel düzeyde 'patronluk' ya da 'savaş ağalığı' olarak değerlendirmesine yol açmaktadır.

Oligarşik Demokrasi, ülkenin 1946'da bağımsızlığa kavuşmasından bu yana bir dizi engelle karşılaşmıştır. II. Dünya Savaşı'nın hemen ardından ülkenin Luzon bölgesinde, pirinç yetiştiren köylüler arasında Japonya işgaline karşı bir gerilla mücadelesi ortaya çıkmıştır. Bu hareket, tarım reformunda ve kira şartlarında kolaylığa gidilmesi talebinde bulunmuştur. Bu hareketi oluşturan güçler daha sonra *Filipin Komünist Partisi (Partido Komunista ng Pilipinas - PKP)* saflarına katılmış ve ülkedeki Huk Ayaklanmasını başlatmıştır. Bu ayaklanma ABD'nin karşı müdahalesiyle bastırılmıştır. 1960'lı yılların sonunda ise *Filipinler Komünist Partisi (FKP)* adıyla yeni bir parti kurulmuştur. Bu parti 1972'den itibaren, yani sıkıyönetimin ilanı, Senato'nun kapatılması ve Ferdinand Marcos'un otoriter bir yönetim halini alması ile birlikte, ülkenin farklı destek görmeye

başlamıştır. FKP, partinin silahlı kanadı *Halkın Yeni Ordusu (HYO)* ile kırsal kesimlerde, kendisine bağlı farklı örgütler aracılığıyla ise fabrikalarda ve şehirlerde etkili olmaya başlamıştır. 1980'li yılların ortalarında FKP ülkedeki Barangay'ların (ilçe, belde ve köy idari yönetimi) % 20'sini kontrol etmeye, şehirlerde ise etkisini arttırmaya başlamıştır. Marcos Rejimi'nin 1986'da yıkılmasının ardından demokrasinin yeniden inşası ve ABD'nin desteği ile başlatılan askeri operasyonlar sonrasında FKP'nin silahlı kanadı HYO önemli oranda zayıflatılmış ve ülkedeki sol hareketin etkisi oldukça azalmıştır. Ancak HYO ülkenin kimi bölgelerinde varlığını sürdürürken sol yapılar da hem kırsal hem de kentsel alanlarda faaliyetlerini yürütmeye devam etmişlerdir. Bu faaliyetler arasında özellikle toprak reformunu teşvik etmek ve işçi sendikaları kurarak yoksulları mücadele içine çekmek yer almaktadır.

Oligarşik Demokrasi, kendini 'reformist' ve 'popülist' olarak ifade eden siyasetçilerden de tepki almıştır. Bu anlamda en dikkat çekici gelişme tanınmış bir sinema oyuncusu olan Erap lakaplı Joseph Estrada'nın 1998'de *Filipin Halk Yığınları Partisi (the Party of the Filipino Masses)* adayı olarak devlet başkanlığı görevine seçilmesidir. Estrada klasik seçim kampanyalarından farklı ve son derece popülist bir seçim kampanyası yürüterek başkanlığı kazanmıştır. Temsilciler Meclisi 2000'de Estrada'yı görevini kötüye kullanmakla suçlamış, Senato'nun hakkında yürüttüğü yolsuzluk soruşturmasının ardından da Estrada 2001'de başkanlık görevinden uzaklaştırılmıştır. 2004'te yapılan başkanlık seçimlerinde ise Estrada'nın müttefiki olan bir başka sinema oyuncusu Fernando

Poe Jr. başkanlığa aday olmuş ancak seçimi Estrada'nın görevden alınmasından sonra 2001'e kadar geçici devlet başkanı olarak görev yapan Gloria Macagapal-Arroyo'ya karşı çok az bir oy farkıyla kaybetmiştir. Estrada görevden alındıktan yargılanarak yolsuzluktan mahkûm edilmiştir ancak kendinden sonraki devlet başkanı Gloria Macagapal-Arroyo tarafından affedilmiştir. Estrada 2010'daki seçimlerde yeniden devlet başkanı adayı olmuştur. Seçimleri kaybetmesine rağmen oyların % 26'sını alarak Filipinli seçmenlerin gözünde hala önemli bir siyasi figür olduğunu kanıtlamıştır.

Ülkede 1950'li yıllardan bu yana farklı siyasi figürler ve sivil toplum örgütleri üstlerine 'reform' gömleğini giymeye devam etmektedir. Örneğin 1940'lı ve 1950'li yıllarda isyancı kesimlere karşı Huk askeri hareketini yöneten eski Savunma Bakanı Ramon Magsaysay, 1953'de başkanlık seçimlerine katılmış, Amerika'nın da desteği ile kendisini 'reformist' olarak ifade ederek seçimleri kazanmış, görevi sırasında orta derecede de olsa toprak reformu ve işçi hakları konusunda düzenlemeler yapmıştır. Ferdinand Marcos da seçim kampanyasında 'Yeni bir Toplum' vaat etmiş, Filipinler'in oligarşik demokrasisinin sekteye uğrattığı reformları uygulamaya devam etme sözü vermiştir. Marcos'un 1986'da devrilmesinden sonra yerine geçen yeni devlet başkanı Corazon Aquino döneminde, ülkede yeni bir reform dalgası yaşanmıştır. Aquino'nun kocası olan Benigno 'Ninoy' Aquino Jr., Marcos rejimine en ciddi muhalefeti yapan isimlerden biri olmuştur. Muhalif kişiliği nedeniyle ABD'ye sürgün edilen Benigno 'Ninoy' Aquino Jr 1983'de sürgünden döndükten kısa bir süre sonra bir suikast sonucu öldürülmüştür.

Corazon Aquino döneminde tarım reformu düzenlemesi ve yerel yönetimler yasası kabul edilmiş, polis kuvvetleri sivilleştirilmiş, sivil toplum örgütlerine yerel idarelerde resmi görev verilmiş ve yolsuzlukla mücadele için yeni kurumlar yaratılmıştır.

Şimdiki devlet başkanı Benigno Aquino III da, devlet başkanlığına seçildiği 2010'dan bu yana kendini 'reformist' olarak tanımlamaktadır. 2009'da hayatını kaybeden eski devlet başkanı Corazo Aquino ve 1983'de suikast sonucu öldürülen kocası Benigno Aquino JR.'ın oğlu olan şimdiki devlet başkanının ailesinin ülke siyasetinde oynadığı role bakıldığında, aslında Filipinler'de siyasi açıdan hanedanlığın nasıl tesis edildiği kolayca anlaşılabilir. Mevcut devlet başkanı, anne tarafından Cojuangcos isimli bir aileden gelmekte ve bu aile Luzon'un Tarlac bölgesinde çok geniş topraklara ve ülkede çok büyük bir ticari grup olan San Miguel şirketine sahiptir. Öte yandan devlet başkanı Aquino yolsuzluğa karşı güçlü kampanyalar yürüterek devlet bakanlığı döneminde yolsuzluğa bulaşan devlet görevlilerinin yargılanmasının yolunu açmıştır. Bir dizi kurumsal reform da gerçekleştiren Aquino hali hazırda 6 yıllık görev süresinin yarısını geride bırakmıştır. Kendisinin parlamento ve özellikle de 24 kişilik Senato üzerinde çok sınırlı bir hâkimiyeti olduğu göz önüne alındığında, kalan görev süresi içinde, yani 2016 yılındaki seçimlere kadar, reformlar konusunda ne kadar yol alabileceği ciddi bir soru işaretidir.

Güney Filipinler'deki Çatışma

Ülkenin güney bölgelerinde devam eden çatışmayı ve bu çatışmayı çözme çabalarını anlayabilmek için tarihsel, kurumsal ve siyasal zeminin mutlaka anlaşılması gerekir. Ülkenin güneyinde Müslüman nüfusun (Moro halkı) yaşadığı Mindanao ve Sulu takımadaları bölgesinde yoğunlaşan çatışma, Moro halkını temsil ettiğini iddia eden ve bağımsız bir devlet kurma amacını güden silahlı gruplarla yaşanmaktadır. Çatışma 1960'lı yılların sonuyla 1970'li yılların başında Filipinler'in güneyinde başlayan ciddi silahlı çatışmalardan sonra patlak vermiştir. Aradan geçen zaman içinde çeşitli uzlaşmalar sağlanmasına ve özel otonom bölgeler kurulmasına rağmen, silahlı grupların varlığı sürdürmekte ve bazı Müslüman gruplarla hükümete bağlı güvenlik güçleri arasında şiddet olayları yaşanmaya devam etmektedir.

Tarihsel Köken: İspanyol ve Amerikan Sömürgeciliği Dönemi

Çatışmanın kökenleri ülkenin İspanyol sömürgesi haline gelmesiyle Hristiyan misyonerlerin ülkede çalışmalar yürütmeye başladığı 16. yüzyıla kadar dayanmaktadır. İspanyollar Filipinler'e geldiği zaman takımadaların Müslüman dünyaya dahil edilmesi süreci hali hazırda başlamış ve Hindistan Okyanusu ve Güneydoğu Asya'daki diğer Müslüman ülkelerle ilişkiler kurulmuş durumdaydı. Bu ihtida dönemi özellikle Mindanao ve Sulu takımadalarında daha

güçlü yaşanmaktaydı. Ülke İspanyol sömürgesi haline gelince, İspanyollar Luzon, Visayas ve liman şehri Zamboanga'nın da aralarında bulunduğu Mindanao bölgesinde güvenliği artırılmış yerleşim yerleri kurmaya başlamışlardır. Kurulan köyler Hristiyan kiliselerinin 'çan seslerinin duyulabildiği' yakın çevre inşa edilmişlerdir. Bu kiliseler bir yandan misyonerlik çalışmaları yürüterek insanları Hristiyanlığa kabul ediyorlar, öte yandan da sömürgelelerin takımadalardaki kontrol merkezleri işlevini görüyorlardı. Mindanao bölgesinin merkezi ve Sulu takımadaları ise sömürge yönetimi ve misyonerlik alanının dışında kalıyordu. Bu bölgeler 17. , 18. ve 19. yüzyıllar boyunca İslami kurallar çerçevesinde sultanlıklar tarafından yönetilmiştir.

20. yüzyıla girilirken ABD'nin ülkeyi işgal etmesinin ve sömürgeleştirmesinin ardından ise bu takımadaların yer aldığı güney bölgesi tarihte ilk kez ülkenin bir parçası olarak bütüne dâhil edilmiştir. Böylece 20. yüzyılın ilk çeyreğinde Müslümanların çoğunlukta olduğu Mindanao ve Sulu bölgesi pasifleştirilmiş, Amerika'nın askeri idaresi altında bir 'Moro' bölgesi kurulmuştur. Ülkenin 1946'da bağımsızlığına kavuşmasından sonra ise ülkenin güneyindeki bu bölge, Katolik çoğunluğun dışında kalan ve ülke nüfusunun %5'ini oluşturan Müslümanların yaşadığı yoksul yer haline gelmiştir.

Bağımsızlığı takip eden 20 yıllık dönemde uygulanan Ulusal Uyum Programı Filipinler demokrasisi açısından herhangi bir engelle karşılaşmadan ilerliyor gibi görünmekteydi. Mindanao ve

Sulu bölgesindeki kasaba ve köylerde yaşayan Müslüman halk, sıkıyönetim öncesi dönemde Hristiyan kökenli siyasetçilerle birlikte Liberal Parti ve Milliyetçi Parti gibi önde gelen iki siyasi partide siyaset yapıyor, Müslüman kökenli belediye başkanları, valiler, milletvekilleri hatta senatörler seçiliyordu. Müslüman toplumun temsilcileri aynen Hristiyan seçilmişler gibi kendi aralarında muhalif gruplara ayrılıyor, seçimlerde yarışarak yerel siyasete hâkim olmaya çalışıyorlardı. Yine aynı dönemde Müslümanlar ülkenin diğer bölgelerindeki Hristiyanlar gibi ülke genelinde seçimlere katılabiliyor, eğitim olanaklarından faydalanabiliyor, ticari piyasalarda yer alabiliyorlardı. O dönem Müslümanlar arasında bağımsızlık talebinde bulunan veya Müslümanların yaşadığı bölgeleri ülkeden ayırmak isteyen herhangi bir siyasi hareket yoktu.

Ancak Ulusal Uyum Süreci karmaşıklaşmaya ve uzlaşmaz bir noktaya gitmeye başlayınca, Müslümanlar bir anlamda Hristiyanların ipoteği altına girmeye, haklarının ihlal edildiği kimi durumlarla karşı karşıya kalmaya başladılar. Hristiyanlara ait olan şirketler adalar arasındaki taşımacılık, pirinç, şeker ve kokonat öğütme gibi işlere hakim durumdaydı. Sermayenin ve teknolojinin, ülkenin Hristiyan nüfusunun yaşadığı bölgelerde yoğunlaşması Müslümanların Filipinler'deki ulusal kalkınmadan pay alamamalarına; Müslümanların Hristiyanların idaresindeki bankalardan kredi kullanmak ya da onların şirketlerinden elektrik almak zorunda kalmalarına neden oluyordu. Ülkenin başkenti Manila'da siyasete hâkim olan Hristiyan siyasetçiler ise Müslümanların yaşadığı Mindanao ve Sulu gibi bölgelerdeki büyük

baş hayvancılık, maden işletmeciliği ve toprak sahibi olma gibi olanakları Hristiyanların lehine garanti altına almaya çalışıyorlardı. Uygulamaya giren göçmenlik ve yerleştirme programı ile de binlerce Hristiyan Filipinli özellikle Müslümanların yaşadığı bölgelere yerleştirilmeye başlanmıştı. 1960'ların sonuna gelindiğinde Müslüman ve Hristiyan topluluklar ile her iki topluluktan siyasetçiler arasındaki çekişmeler Mindanao'nun orta bölgelerinde daha önce benzeri görülmemiş olayların yaşanmasına sebep oldu.

Marcos Dönemi

Bütün bu gelişmeleri takiben Ferdinand Marcos'un 1966'da devlet başkanlığı görevini üstlenmesi ve 1969'da aynı göreve yeniden seçilmesinin ardından 1972'de sıkıyönetim ilan etmesiyle birlikte ülkenin güneyindeki Müslümanlar arasında yeni hareketlilikler yaşanmaya başlamıştır. 1969'da Manila'daki bir grup solcu aktivist Filipin Komünist Partisi'ni (FKP) ve ona silahlı kanadı Halkın Yeni Ordusu'nu (HYO) kurarken, Filipin Üniversitesi'nden Prof. Nur Misuari liderliğinde ise Moro Ulusal Kurtuluş Cephesi (MUKC) kurulmuştur. MUKC ilk kez Bangsamoro halkı, yani Müslümanlar için, bağımsızlık talebinde bulunan ve bu amacı gerçekleştirmek için hükümete karşı gerilla savaşı başlatan oluşumdur.

FKP ve HYO gibi MUKC da Marcos rejimine muhalefet eden Liberal Parti tarafından önemli oranda destek ve koruma görmüştür. Bu nedenle Marcos 1969'daki devlet başkanlığı seçimlerini kazanmak için mali kaynakları kullanarak büyük harcamalar yapmış ve zor

kullanmıştır. Marcos rejimi 1972'de sıkıyönetim ilan ettiğinde ise MUKC Müslümanların yaşadığı Mindanao ve Sulu bölgelerinde önemli oranda güçlenmiş, FKP de ülkenin diğer bölgelerinde önemli kazanımlar elde etmeye başlamıştır. Bu süreç Marcos'un sıkıyönetim ilan etmesi ve yerel polis kuvvetlerini Filipin ordusuna tabii kılmasıyla daha da hızlanmıştır. Filipin ordusunun kaçakçılık, savaş lordluğu ve özel ordulara karşı yürüttüğünü iddia ettiği mücadelede Liberal Parti ile ilişkisi olan Müslüman kongre üyeleri, valiler ve belediye başkanları hedef alınmıştır. 1970'lerin ortalarına gelindiğinde ise güney bölgelerdeki bu çatışmalar bir savaş halini almıştır. Filipin ordusunun % 85'i bu bölgeye kaydırılmış ve yaşanan çatışmalarda 50.000'den insan hayatını kaybederken, yerel halkın binlercesi de zorla göç ettirilmiştir.

1976'da imzalanan Trablus Anlaşması ile Filipin ordusu, MUKC ve Güney Filipinler'deki 30 kadar eyalet yönetimi arasında bir ateşkes sağlanarak çatışmalar hafifletilmiştir. Anlaşmayla otonom bir hükümet kurulacağı sözü verilmiş fakat bu sözün gereği yerine getirilmediği gibi kurumsallaşması da gerçekleştirilmemiştir. Yine de ateşkesle birlikte geçmişte yaşanan şiddetli çatışmadan farklı bir aşamaya geçilmiştir. Filipin ordusu bölgedeki askeri üslerini tutmaya devam ederken, bölgedeki kimlik kontrollerini de sürdürmüştür. Öte yandan bazı MUKC komutanları ve MUKC ile ilişkide olan siyasetçiler yerel yönetimlerde çeşitli görevler üstlenmişlerdir. Bu kişiler hükümetin sahip olduğu bazı yetkileri bünyelerinde toplayarak bölgedeki kayıtlı ve kayıt dışı ekonomi üzerinde bir güç oluşturmaya başlamışlardır. MUKC içinde 1970'lerin sonunda

meydana gelen parçalanma sonrasında ise 1977'de, Kahire'de eğitim almış Müslüman bir entelektüel olan Hashim Salamat liderliğinde Moro İslami Kurtuluş Cephesi (MİKİC) adıyla yeni bir silahlı örgüt kurulmuştur. Adından da anlaşılacağı üzere MİKİC Filipinler'de yaşayan Moro halkının bağımsızlık amacını tekrar canlandırmak amacıyla kurulmuştur. MİKİC Müslümanlığı seküler ve ortak bir ulus anlayışına dayalı biçimde değil, İslami içeriğine referansla tanımlayan bir örgüttür. Öte yandan, MUKC içindeki bölünmeyle ilgili olarak birbirinden farklı sebeplere işaret eden birden fazla yorum söz konusudur. Bu yorumlardan biri bölünmeyi Marcos hükümetinin uyguladığı manipülasyon ve müdahale siyasetine karşı Ortadoğu'daki muhafazakar Müslüman devletlerin, Libya'nın MUKC'ne verdiği desteği dengeleme müdahalesi olarak görürken bir diğer yorum bölünmeyi Sulu'da yerleşik Taosug etnik kökenine sahip MUKC liderliğine karşı Mindanao merkezli Magunindanao etnik kökenli grupların güç dengesi yaratma hareketi olarak değerlendirmektedir. Bölünmenin nedeni ne olursa olsun bu gelişmeyle birlikte Filipinler'in güneyindeki çatışma 1970'lerin sonundan 80'lerin ortasına kadar hafiflemiştir. Öte yandan bölünmenin ortaya çıkardığı karmaşık tablo, bağımsız bir Moro ülkesi kurma mücadelesini de sessizce aşındırmaya başlamıştır.

Marcos Sonrası Dönem: Uzlaşmadan Çatışmaların Yeniden Başlamasına

1980'lerin ortasından itibaren Manila'da demokrasinin yeniden tesis edilmesiyle birlikte uzlaş ve parçalanma tablosunda da değişim yaşanmaya başladı. 1987 ve 1988 yıllarında devlet başkanı Aquino yönetiminden önemli isimler MUKC ve MİKÇ ile ilişkiler geliştirerek ticaretten, kongre seçimleri ve yerel seçimlere kadar çeşitli alanlarla siyasi alanda işbirliği yapma arayışına girişmiştir. 1987'de son halini alan ülke Anayasasına uygun biçimde 1989'da yeni bir yasa kabul edilerek Müslüman Mindanao'da otonom bir bölge kurulmasına, ayrıca 13 eyalet ve 10 şehirde yeni otonom bölgeye katılımı ilgili halkoylaması yapılmasına karar verilmiştir. 1990'da ise *Müslüman Mindanao Otonom Bölgesi (MMOB)* resmen ilan edilmiş ve Cotabato şehri bölgenin başkenti olmuştur. Bölgenin yetki alanına ise sadece Lanao del Sur, Maguindanao, Sulu ve Tawi-Tawi'den oluşan 4 eyalet dâhil edilmiştir.

Öte yandan 1992'deki devlet başkanlığı seçimlerini eski Genelkurmay Başkanı ve eski Savunma Bakanı Fidel Ramos küçük bir farkla kazanmıştır. Bu başarıyı eski devlet başkanı Aquino'nun yardımlarının ve oluşturulan siyasi ittifak sonrası Müslümanların yaşadığı Mindanao ve Sulu bölgelerinden gelen blok oyların sağladığını söylemek mümkündür. Ramos seçildikten sonra MUKC lideri Nur Misuari ile ittifak etmiş ve onun 1996'da *MMOB'ne* intikal etmesinde rol oynamıştır. Aynı yıl imzalanan barış anlaşmasıyla da o tarihe kadar pratiğe dökülemeyen

MMOB'ne kurumsal ve finansal olarak ayakları yere basan bir konuma ulaştırılmaya çalışılmıştır. Ancak Misuari ve MUKC, başkent Manila ile bir ittifak geliştirirken MMOB kurumsal olarak zayıf kalmış, kendini ve kaynaklarını sadece bölgedeki belediyeler ve eyalet yönetimleriyle sınırlamıştır. MİKC ise Mindanao'nun orta bölgelerindeki silahlı gücünü korurken, savaş gücünü ve iç disiplinini geliştirmeye devam etmiştir.

Tam bu dönemde, yani 1990'ların ortasında, 'Abu Sayyaf' (Kılıcın Taşıyıcısı) adı verilen bir grup ülkenin Basilan eyaletinde kendini hissettirmeye başlamıştır. Basilan eyaleti o dönemler MMOB'ne dâhil değildir ve eyalet ancak 2001'de bölgeye dâhil olmuştur. Bu küçük, gizli ve Afganistan'daki İslami cihat mücadelesine katılmış eski bir savaşçı tarafından kurulduğu söylenen Abu Sayyaf isimli grup çok farklı bir İslami şiddet uygulayarak Hristiyan misyonerleri kaçırap kafalarını uçurmaya başlamıştır. Ancak grup hakkında bilgi sahibi olanlar bu örgütün Basilan bölgesindeki Müslüman siyasetçilerle yakın ilişkileri olduğunu söylemekte, hatta bazıları bu grubun Filipin ordusunun güney komutanlığı ile de gizli bir ilişki içinde olduğunu iddia etmektedir.

Oldukça karışık bir tablo içeren uzlaş, işbirliği ve suç çemberi, Joseph Estrada'nın devlet başkanlığına seçilmesiyle birlikte tersine dönmüştür. Estrada, devlet başkanlığı seçimlerini kendisinden önceki devlet başkanlarının aksine MUKC veya MİKC ile ilişkisi olan Müslümanlarla herhangi bir işbirliğine girme ihtiyacı duymadan kazanmıştır. Estrada aksine Hristiyan politikacılarla

yakın ilişki içine girmiş, MMOB ile yakın ticari ilişkileri ve bu ilişkilerden kişisel çıkarları olan kesimlere yaklaşmıştır. Durum böyleyken Estrada 2000'de Mora İslami Kurtuluş Ordusuna (MİKO) karşı Mindanao bölgesinde 'Tümden Yok etme Savaşı' başlatmış, Misuari'yi MMOB'nin idaresinden uzaklaştırmak ve kendisine yakın birini bu idareye yerleştirmek için girişimlerde bulunmuştur. Filipin ordusunun MİKO'yu bulunduğu Orta Mindanao bölgesinden uzaklaştırmak için başlattığı büyük ölçekli askeri operasyonlar ve yaşanan büyük çatışmalar sonrasında yüzbinlerce insan yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda kalmış, çok sayıda can kaybı ve acı yaşanmıştır.

Filipinler'in Güneyi ve 'Teröre Karşı Küresel Savaş'

İslamcı teröristlerin ABD'nin New York ve Washington şehirlerine düzenlediği 11 Eylül saldırısının yaşandığı dönemde Filipinler'de de Gloria Macapagal-Arroyo devlet başkanlığı görevine gelmişti. Bu olaylar ülkenin güneyindeki çatışmaları arttırmıştır ve çatışmalar 21. yüzyılın ilk çeyreğinin önemli bir bölümünde devam etmiştir.

2000'li yılların başında Filipin ordusunun askerleri Minadanao ve Sulu bölgelerine çok sayıda asker sevk ederek, MİKO'nun ve MUKC'nin silahlı güçlerine karşı büyük askeri operasyonlara başlamıştır. Yaşanan çatışmalar sonucu yüzlerce insan hayatını kaybetmiş, yüzbinlerce insan yerlerini yurtlarını terk etmeye zorlanmıştır. Gloria Macapagal Arroyo'nun uzun süreli

devlet başkanlığı döneminde (2001-2010) devam eden bu askeri operasyonlar ABD'nin yürüttüğü terörizmle mücadele kampanyasıyla birleştirilmiş, böylece ABD'nin askeri ve istihbarat imkanlarından da faydalanılmıştır. Bu çerçevede yüzlerce Amerikan askeri, bölgede yaşanan çatışmalar sırasında Filipin ordusuna yardımcı olmak üzere Mindanao ve Sulu bölgelerine gönderilmiştir. Bu askeri operasyonlar MİKO'nun ve MUKC'nin askeri gücünü ve etkisini önemli oranda azaltmış, MUKC lideri Misuari'nin 2001'de Filipin'den sınır dışı edilerek Malezya'ya gitmesine yol açmıştır. Öte yandan Misuari Malezya'da gözaltına alınarak Filipinler'de terörizm suçuyla yargılanıp hapse atılmıştır. Yine 2005'de MMOB bölgesi valiliğine devlet başkanı Macapagal Arroyo'nun yakın müttefiki ve onun oluşturduğu siyasi hanedanın değişmez isimlerinden biri olan Zalday Ampatuan seçilmiştir. Bu gelişme Manila'nın ülkenin güneyini tekrar kontrol altına alma niyetine işaret etmektedir.

Yerleşmiş kurumların yanı sıra MUKC'nin ve MİKO'nun silahlı mücadele gücünün zayıflatılmasının ardından Moro ülkesi ve genel anlamda İslami cihat adına bölgede şiddete dayalı yeni mücadele şekilleri ortaya çıkmıştır. 2003'ten itibaren Mindanao'nun Müslümanların yaşadığı alanların dışında kalan yerlerinde patlayan bombalar sonrasında dikkatler MİKO ile Jemaah İslamiyah adında İslamcı bir terörist grup arasındaki işbirliği olup olmadığına dair kanıtlara yönelmeye başlamıştır. Jemaah İslamiyah örgütü, üyelerinin çoğu Endonezyalılardan oluşan, 2002'nin Ekim ayında Bali Adasında bir gece kulübünün bombalanıp yüzlerce kişinin ölmesi ve sonrasında da başta ülkenin başkenti Jakarta olmak üzere

pek çok yerde bombalı eylemlerin gerçekleştirilmesinden sorumlu bir örgüttür. Aynı dönemde Abu Sayyaf tarafından kurulan örgüt de önce Sulu bölgesinde yeniden kendisini belli etmeye başlamış, daha sonrada ABD'nin desteği ile Filipin ordusunun yürüttüğü saldırılara karşılık vererek Sulu eyaletinde belirgin faaliyetler yürütmeye başlamıştır. Abu Sayyaf'ın örgütüne yönelik olarak, aynı hedeflere sahip oldukları Jemaah İslamiyah isimli örgüte Sulu eyaletinde yardım ettiği suçlaması yapılmaktadır.

Bu esnada devlet başkanı Macapagal Arroyo hükümeti ile MİKO önderliği periyodik olarak müzakerelere başlamışlar, hatta bazılarına göre Jemaah İslamiyah örgütü ile MİKO içindeki aykırı unsurların desteklediği Abu Sayyaf güçlerine karşı gizli bir işbirliği içine girmişlerdir. İki taraf arasındaki bu ilişkilenmeler ve görüşmeler sonrasında, 2008'in Ağustos ayında Filipin hükümeti ile MİKO arasında bir anlaşma imzalanmış, bu anlaşmaya göre ülkenin güneyinde *Bangsamoro Hukuki Kuruluşu* adıyla yeni bir yapı oluşturulmasına karar verilmiştir. Ancak Mindanao ve Manila'daki Hristiyan siyasetçiler anlaşmanın içerdiği yeni kurumsallaşmanın yetki alanının MMOB bölgesinin de ötesine kadar genişlemesini içeren ve Müslümanların bölgede kökleri çok eskiye dayanan baskın bir etkisinin olduğu yönündeki düzenlemelerden rahatsız olmuşlardır. Bu kesimler itirazlarını içeren bir dilekçe ile Yüksek Mahkemeye başvurarak aynı yılın Ekim ayında anlaşmanın anayasaya aykırı olduğu kararını çıkartmışlardır.

Mahkemenin iptal kararı sonrası bir şiddet dalgası yaşanmış,

yüzlerce insan hayatını kaybederken yine yüzbinlerce insan Mindanao'nu orta kısımlarında yerlerinden edilmişlerdir.

En genel anlamıyla Filipinler'in güneyinde 1960'lı yıllardan bu yana yaşanan çatışmaların tarihini iki kutup arasında yaşanan gerilim olarak tarif edebiliriz. Bir yandan Manila'da bulunan ve iktidarı temsil eden siyasi kesimlerle Moro halkını temsil ettiğini ifade eden kesimler arasında uzun sayılabilecek bir dönem uzlaşmalar ve anlaşmalar ile geçirilmiştir. Bu sürece 1946'da bağımsızlığın ilan edilmesinden 1972 yılında sıkıyönetimin ilan edilmesine kadar geçen süre, sonra da 1976'dan 2000'li yıllara kadar geçen süre dahil edebilir. Öte yandan Manila'daki siyasetçiler ve hükümet zaman zaman Mindanao ve Sulu bölgelerinde yaşayan Müslümanları kontrol altına almak için önemli oranda güç kullanmış, farklı Müslüman gruplar da bu kontrol çabasına karşı harekete geçerek duruma silahlı mücadeleyle karşılık vermişlerdir.

Aquino Yönetimi ve 2012 Yılında İmzalanan Barış Anlaşması

2010'da devlet başkanlığına Beningo 'Noynoy' Aquino III'nun seçilmesi ve Filipinler hükümetiyle MİKO arasında 2012 yılının Ekim ayında bir anlaşma imzalandığının açıklanması yukarıda aktarılan tablo akılda tutularak anlaşılmalıdır. Yeni devlet başkanı Aquino göreve geldiğinde ABD'nin 11 Eylül saldırısı sonrası başlattığı 'Teröre Karşı Küresel Savaş' politikası Obama yönetimi döneminde ortadan kalkmaya başlamıştı. Bunun yanı sıra Orta

Mildanao eyaletinin Maguindanao bölgesinde yaşanan bir katliamın geniş yankı uyandırması sonrasında MMOB valisi ve önceki devlet başkanı Macapagal Arroyo'nun yakın müttefiki Zaldy Ampatuan görevden alınmış, ailesinden bazı insanlar öldürme ve diğer suçlardan dolayı yargılanmıştır.

ABD'nin Filipinler'in güneyindeki soruna dahlini azaltma isteği yönünde alınan sinyaller ve iç siyasette MMOB'nin reforme edilmesi yönünde ortaya çıkan fırsatlar sebebiyle Aquino yeni bir yaklaşım geliştirmeye başlamıştır. Devlet başkanı Aquino MMOB bölgesel hükümetinin yetersiz çalışmalarını ve yolsuzluklarını ortadan kaldırıp yönetimi reforme etmesi için Mujiv Hataman'ı 2011'de MMOB bölgesine vali olarak atamıştır. Aynı yılın sonlarına doğru yapılacak olan seçimleri de ileri bir tarihe atmış, bu süre içinde seçmen listelerinin yenilenmesine karar vermiştir. Devlet başkanı bu amaçla 2012 yılının ortalarında bir seçim izleme kurulu oluşturmuş ve bu kurula 2013 yılında yapılacak seçimlere kadar seçmen listelerinden hayali isimleri temizlemesini talep etmiştir. 2011'in başında ise MİKO ile müzakereleri yeniden başlatmak için hareket geçmiş ve 2011 yılının Ağustos ayında MİKO başkanı ile Tokyo'da görüşmüştür.

2011 ve 2012 yıllarında Malezya'da Filipinler hükümeti ile MİKO arasında müzakereler gerçekleştirilmiştir. Bu müzakereler için kolaylaştırıcılığı Britanya, Japonya, Türkiye ve Suudi Arabistan hükümeti temsilcilerinden oluşan ve adına Uluslararası İrtibat Grubu (International Contact Group – ICG) denilen grubun yanı

sıra San Francisco'dan Asya Vakfı (Asian Foundation), Cenevre'den İnsani Diyalog Merkezi (Centre for Humanitarian Dialogue), Londra'dan Uzlaşma İmkanları (Reconciliation Resources) ve Endonezya'dan Muhammadiyah Derneği sağlamıştır. Başarılı geçen müzakerelerden sonra 2012'nin Ekim ayında bir çerçeve anlaşma açıklanmıştır.

Çerçeve anlaşma, Müslüman Mindanao Otonom Bölgesi (MMOB) yönetimi yerine yeni bir Bangsamoro bölgesel yönetim oluşturulmasını içermektedir. Çerçeve anlaşma Bangsamoro bölgesinin 'ana coğrafi alanı' olarak Basilan, Lanao del Sur, Maguindanao, Sulu ve Tawi Tawi eyaletlerini içeren ve şu an MMOB'nin kapsadığı coğrafi alanı belirtmektedir. Bu 'ana coğrafi alan'a ek olarak Cotabato ve İsabele şehirleri, yine 2001'de yapılan seçimlerde MMOB bölgesine katılma yönünde oy kullanan Lanao del Norte ve Kuzey Cotabato bölgeleri de yeni otonom idareye dâhil edilecekti. Bunun yanı sıra, yerel yönetiminin aldığı kararla ya da seçmenlerin yüzde 10'nun imzasıyla bu tür bir idareye katılmak isteyen bölgelerde yeni otonom bölgeye dahil edilebilecekti. Bütün bu bölgelerde Bangsamoro bölgesel hükümetine katılma hakkı farklı şekillerde 'halkın onayına' sunulmuş oluyor, bu onayın adil ve gerçek bir şekilde elde edilip edilmediğini kontrol etme görevi ise gözlemci olan üçüncü bir kesime veriliyordu.

Çerçeve anlaşma bir geçiş komisyonu kurulmasını ve bu komisyon üyelerinden sekiz tanesinin (komisyon başkanı da dahil olmak üzere) MİKO tarafından, 7 tanesinin ise Filipinler hükümeti

tarafından seçilmesini öngörmektedir. Kurulacak komisyon ise Bangsamoro Temel Kanunu için taslak hazırlayacak, bu taslak daha sonra onaylanmak için Filipinler Parlamentosu'na sunulacak, daha sonrada Bangsamoro 'ana coğrafi alanı' içinde yaşayan halkın kabulüne sunulacaktır. Çerçeve anlaşmanın dikkate değer yönü ise, kurulacak bölgesel yapının partileri güçlendirmeye dayalı bir parlamenter sisteme dayanan, siyaseti geliştirmeyi hedefleyen, partileri teşvik eden, geleneksel siyasetçiler ve yerel hanedanlıkların ortaya çıkabileceği 'kazanan her şeyi alır' anlayışından ziyade farklı gruplar arasında işbirliğini geliştiren 'bakanlıklararası' bir yapı olması şartını koşuyor olmasıdır. Çerçeve anlaşmanın diğer maddeleri İslami kanunların güçlendirilmesini, yerel halkın haklarına saygı duyulmasını, MİKO'nun silahlı güçlerinin silahtan arındırılmasını, Filipin ordusunun yerel güvenlikle ilgili yetkilerinin hem Filipinler hem de Bangsamoro hükümetlerine karşı sorumlu olacak bir polis kuvvetlerine devredilmesini vaat eder.

Çatışmanın Çözümü için İhtimaller ve Engeller

Filipinler Hükümeti ve MİKO arasında imzalanan anlaşma Manila, Mindanao ve başka yerlerde oldukça hoş karşılanırken, önümüzdeki yıllarda kalıcı bir çatışma çözümünü sağlamak açısından önemli engellerle ve zorluklarla karşılaşılan yıllar olabilir. Unutulmamalıdır ki anlaşma ileride yapılacak olan müzakereler için sadece bir çerçeve belirlemiştir. Devamlı bir anlaşmanın yapılması ve bu anlaşmanın onaylanması sürecin tamamlanması ve geçiş komisyonunun özellikle

tartışmalı bazı konular üzerinde konsensüs sağlaması gerekir. Bangsamoro Temel Kanunu, komisyon tarafından hazırlanıp ilan edildikten sonra bu taslak kanunun Filipin Parlamentosu tarafından onaylanması gerekir. Kanunun içeriğinin 1987 Anayasası ile uyumlu olması, bunun için gerekirse lazım olan anayasa değişikliklerinin de yapılması gerekir. Kanunun hem Kongre hem de Bangsamoro'nun ana coğrafi alanında yaşayan halk tarafından onaylanması ve bu onayların uluslararası gözlemciler tarafından güvenilir bulunması gerekir. Bu sürecin 2016 yılına kadar devam edeceği düşünülmektedir.

Üstesinden gelinmesi gereken resmi prosedüre ilişkin sorunlardan ayrı olarak üzerinde müzakere edilmesi gereken siyasal sorunlar vardır. Aquino yönetimi barış sürecine ciddi bir şekilde bağlı olduğunu ifade etmiştir ancak devlet başkanın görev süresi 2016 yılının ortalarında sona erecektir. Bu yönetim 2013 yılında yapılacak ara seçimlerde başarı gösterse de, devlet başkanının isteklerini inatçı ve şüpheli parlamento üyelerine, dahası etkisinin daha düşük olduğu Senato üyelerine kabul ettirmesi zor olacaktır. Aquino yönetimi içinde de sürece kuşkuyla bakan çok sayıda insan bulunmaktadır. Bu insanların başında 2008'de imzalanan anlaşmaya ciddi olarak karşı çıkan İçişleri ve Yerel İdareler Bakanı Mar Roxas gelmektedir. Mar Roxas'ın 2016'da Liberal Parti adına devlet başkanlığına aday olması beklenmektedir. 2016 yılında yapılacak olan seçim yarışının diğer adayları arasında eski devlet başkanı Estrada ile devlet başkan yardımcısı Jejomar 'Jojo' Binay'ın da yer alması beklenmektedir. Jejomar 'Jojo' Binay'ın mevcut

siyasi ilişkileri ve geçmiş siyasi sicili ne yazık ki kendisinin MİKO ile yapılacak bir barışa yatkın olacağını ya da bunu için teşvik edici davranacağını göstermemektedir. MİKO ile yapılacak bir anlaşmanın Aquino'nun devlet başkanlığı döneminde yükselişe geçmesi, ancak bu yönetim gittikten sonra ise devam etmeyip çökmesi gibi ciddi bir tehlike maalesef varlığını sürdürmektedir.

Ulusal ölçekteki bu engeller ve kısıtlamaların dışında Mindanao ve Sulu bölgelerinde çatışmanın çözümü açısından bir dizi yerel engelden de bahsetmek mümkündür. Çerçeve anlaşmaya göre Müslümanların idare ettiği belediyeler ve Brangays'ların hakimiyetinde olacak 'Bangsamoro ana coğrafi alanına', North Cotabato ve Lanao del Norte gibi Hristiyanların çoğunlukta olduğu eyaletlerin, yine Hristiyanların çoğunlukta olduğu MMOB bölgesinin başkenti Cotabato şehri ile Basilan bölgesinin başkenti Isabela şehirlerinin de dahil edileceğini özellikle belirtmek gerekir. Bu durum Hristiyanlar açısından korku taşıyabileceği gibi, Hristiyanlar ile Müslümanlar arasındaki gerginliklerin artmasına; dahası gelecekte çeşitli kesimler tarafından yapılabilecek kışkırtmalar sonucu iki topluluk arasında şiddete varan olayların baş göstermesine sebep olabilir. Zaten 2008'de Yüksek Mahkeme'nin anlaşmanın iptali üzerine verdiği karar sonrasında yaşanan şiddet olayları bu bölgelerde yaşanmıştı. Aynı zamanda Müslüman nüfusun yoğun olduğu alanlarda yaşanan siyasi çekişmeler de Bangsamoro bölgesel hükümetinin son şeklini almasında etkili olacaktır. Ayrıca ifade edilmesi gereken bir diğer gerçek Filipinler'in güneyinde yaşayan Müslüman çoğunluğun kendi arasında dilsel

bir farklılığın olduğudur. Merkez Mindanao eyaletinin Lanao del Sur ve Maguindanao bölgelerinde Maranao dili konuşulmaktadır. Bu dil bölgenin Sulu takımadaları bölgelerinde konuşulan Taosug, Samal ve Yakan dillerinden belirgin olarak farklıdır. Filipinler'in güneyinde Müslüman toplumun idari, ekonomik, entelektüel birikim ve dini sebeplerle merkez olarak kullanabileceği, bir araya gelebileceği, eğitim görebileceği veya sosyalleşebileceği, Moro kimliği ya da İslam kültürünü derinden paylaşabileceği ortak tek bir şehrin olmadığını ifade etmek gerekir. Ayrıca MUKO ve MİKO merkezi bir yapılanma imkânından yoksun kalmışlardır. MUKO yoğunlukla Sulu bölgesinde etkin olurken, MİKO'nun en etkin olduğu yerler Maguindanao ile Orta Mindanao eyaletinin bazı bölgeleridir. Bu coğrafi ayrışma bir haliyle 19. yüzyılda varlığını sürdüren Sulu ve Maguindanao sultanlıkları arasındaki ayrışmayı da tekrarlamaktadır. Filipinler'in güneyinde İslam öğretisi anlamında zayıf bir kurumsallaşma gözlemlenmiş, bu dini eğitimlere katılım oranı çok az olmuş, bu haliyle Müslüman kimliğinin dilsel açıdan farklılıklar taşıyan, yerleşim olarak oldukça dağınık bir yapısı olan Bangsamoro bölgesel sınırları içinde merkezi anlamda yaygınlaşması mümkün olamamıştır.

Bu arada mevcut temsili hükümetle, bölge, şehir ve belediyelerin seçilmiş yönetimlerinin temel sorunlarına da eğilmek gerekir. Bu organlar ileride kurulacak olan Bangsamoro bölgesel idaresinin yeni kurumsal yapısı içinde yer alacaklardır. 1990'lı yılların sonlarına doğru özellikle MMOB yönetimi altında kristalleşmeye başlayan ve sonraki yıllar boyunca devam eden tabloya göre, bu mevkilere

seçilmiş olan yetkililer, buldukları görevlerde uzun süre kalmaya devam etmişlerdir. Bu yerel siyasetçiler ve onların aileleri bir anlamda yerlerini sağlamlaştırılmış, hem yerel siyasette hem de yerel ticarete birer imparatorluk kurmuşlar ve bu sayede yerel siyasetin dengesini ellerinde tutmaya devam etmişlerdir.

Eğer Bangsamoro Temel Kanunu yerel siyaseti denetimi altında tutan bu kesimlerin yetkilerini ve serbest hareket etme imkânlarını değiştirmeye, onların Manila ile yani merkezi hükümetle olan bağlarına müdahale etmeye başlarsa, bu sefer bu kesimler arasından da sürece karşı bir direniş gelişebilir. Bu kesimler sahip oldukları etki aracılığıyla Bangsamoro Temel Kanunu'nun halk tarafından kabulünün önüne taş koyabilirler. Diyelim ki çerçeve anlaşma yeni bir bölgesel idarenin kurulmasına ve onaylanmasına imkân sağlamış olsun. Bu yapının bakanlıklar arası olması veya meclis benzeri bir kurumsal mekanizmaya sahip olması dahi tek başına MMOB sınırları içinde varlığını sürdüren Müslüman patronların yerel siyasetteki etkisini önleyemeye yetmeyebilir. Bu kesimler hem yerel polis kuvvetleri hem de diğer silahlı yapılar üzerinde etkili oldukları için bölgede çeşitli kargaşalar yaratabilir, böylece ülkenin güneyinde Müslüman halkın yaşadığı bölgelerde kurulacak yeni türden bir yönetimin kuyusunu kazabilirler.

Sonuç olarak 2012'nin Ekim ayında hazırlanan bu çerçeve anlaşmanın tümünden uygulanması önünde usul bakımından, kurumsal ve siyasal nitelikte çok çeşitli engellerin var olduğundan bahsedebiliriz. Belki bu mevcut anlaşma, Filipinler'in güneyinde

zaman zaman oluşan ancak daha sonra silahlı çatışmalarla bozulan uzlaşma ve işbirliği ortamını yeniden yaratabilir. Bunun yanı sıra yeni çerçeve anlaşmanın ortaya çıkardığı belirsizlikler, kaygılar, beklenti ve umutlar yeni bir şiddet dalgasını da provoke edebilir. Çerçeve anlaşma Bangsamoro'da yeni bir bölgesel idareyi kabul edip, buna dair kurumsal yapılanmayı gerçekleştirirse dahi Filipinler'in güneyindeki derin sorunların devam etmesi muhtemeldir. On yıllardır sürekli olarak tekerrür eden şiddetten ciddi şekilde etkilenen bu bölgelerde yaşanan sorunların ortadan kaldırılabilmesi için yerel, ulusal ve uluslararası ölçekte çaba gösterilmesi, hem Müslümanlar - Hristiyanlar arasında hem de Müslümanların kendi arasında işbirliğinin teşvik edilmesi gerekir.

Muhtemel Etkiler

Filipinler'in güney bölgesinin hem tarihsel hem de bugün itibariyle içinde bulunduğu karmaşık koşullar bir yana, 2012'nin Ekim ayında Filipin hükümeti ve MİKO arasında imzalanan çerçeve anlaşmanın içerdiği belirsizlikler ve muğlaklıklar sebebiyle, ülkede uzun zamandır devam eden çatışmanın ve çatışmanın çözülmesi için geliştirilen çabaların muhtemel etkileri konusunda tahminde bulunmak oldukça zordur. Yine de Filipinler'in güneyinde devam eden çatışmaya ilişkin çıkarılabilecek bazı sonuçlar genel anlamda dünyanın farklı yerlerindeki çatışmaları anlamaya ve çatışmanın çözümü için teşvikte bulunmaya katkı sağlayabilir.

Filipinler'de yaşanan çatışma öncelikli olarak, demokratik siyasetin otoriter yönetimler yoluyla kesintiye uğratıldığı, etnik, bölgesel ve dinsel çeşitlilikler barındıran ülkelerde ulusal uyum sürecinin karşılaşılabileceği sorunları gösteren önemli örneklerden biridir. 1960'lı yılların sonu ile 1970'li yılların başında Ferdinand Marcos'un uyguladığı şiddet politikası ve 1972'de ilan ettiği sıkıyönetim sonrası Moro Ulusal Kurtuluş Cephesi silahlı mücadeleye başlamıştır. Hem sıkıyönetim kanunu hem de o dönem başlayan militaristleşme girişimlerinin yarattığı şiddete dayalı bu miras bugün de Güney Filipinleri etkilemektedir. Daha sonraki yıllarda gayr-i resmi olarak sürdürülen uzlaşma süreci sonrasında Macapagal-Arroyo'nun 21. yüzyılın başında göreve gelmesiyle birlikte yeniden uygulanmaya başlanan zora dayalı saldırgan politikalar sebebiyle bölge silahlı çatışmalara daha açık bir hale gelmiştir. Demokrasinin değişen seyri ve ulusal düzeydeki liderlerin uzlaşma olan yatkınlığı çatışmanın kaderini belirlemede belirleyicidir; çatışmanın azaltılması ve idaresini kolaylaştırabilir.

İkinci olarak hem ülkedeki çatışmaları hem de buna yanıt olarak bu çatışmaları çözme yönünde ortaya çıkan çabaları tetikleyen ise genelde uluslararası gelişmeler olmuştur. Örneğin 1960'lı yılların sonu ile 1970'li yılların başında ülkede varlığını gösteren zora dayalı Marcos yönetimi ve bu yönetimin uyguladığı sıkıyönetim idaresi, Soğuk Savaş dönemi koşullarına uygun olarak ve ABD'nin Güney Asya'daki gücüne karşı gelişen tehdide karşılık olarak bizzat dönemin ABD devlet başkanı Nixon yönetimi tarafından desteklenmiştir. Estrada ve Macapagal Arroyo yönetimlerinin

uyguladığı politikalar da 2001'in Eylül ayından itibaren adı 'Teröre Karşı Küresel Savaş' olan konseptte uygun olarak Bill Clinton ve George W. Bush yönetimleri tarafından desteklenmiştir. Buna karşılık olarak Obama yönetiminin 2008'den bu yana Müslüman dünyanın bazı bölgelerinde yaşanan çatışmaları ve gerginlikleri diplomatik yollardan çözüme siyaseti uygulaması Filipinler'in güneyindeki çatışmaların çözülmesi yönündeki çabalar için daha uygun koşullar yaratmıştır. Uluslararası siyaset atmosferinde meydana gelen değişiklikler hükümetlerin azınlık gruplarının geliştirdiği mücadelelere verdiği karşılıkları değiştirmelerine sebep olmaktadır.

Üçüncü ve son olarak ise, ülke siyasetinin merkez ve yerel olarak kümelenmesinin yanı sıra, yerel siyasetin entrikaları da hem devam eden uzun süreli çatışmaya, hem de bu çatışmayı çözüme yönündeki çabalara şekil vermektedir. Bu dinamik 1950'li ve 1960'lı yıllarda Müslümanların yaşadığı Mildanao ve Sulu bölgelerindeki siyasi gelişmeler, 1960'lı yılların sonu ile 1970'li yılların başında MUKC gibi bir siyasi hareketin ortaya çıkması ve bu gelişmelerden sonra 20 yıl boyunca devam eden gayr-i resmi uzlaşma süreci (Bu dönemde Müslümanlar yerel yönetimlere önemli oranda hakim olmuşlardır) üzerinden takip edilebilir. Son olarak ise 21. yüzyılın başı itibarıyla çatışmaların yeniden yaşanmaya başladığı gözlemlenmiştir. Bu siyaset şablonu, akabinde Manila'daki merkezi hükümet ile Filipinler'in güneyindeki güç odakları arasında siyaset değişimlerine sebep olmuş, bazen birbiriyle çatışan ulusal ve yerel siyasi kesimler bir diğer dönemde müttefik haline gelebilmiş,

çatışmanın akışı geçen zaman içinde değiştirmiştir. Öyle ki bir süre sonra bu siyaset dinamikleri, kimlik sorunundan, inanç kimliği meselesinden, Müslümanlar ile Hristiyanlar arasındaki toplumsal gerginliklerden ve hatta kendi içinde çok sayıda farklılık barındıran ve dağınık yaşama sahip Moro halkının özlem, acı ve dayanışma duygularının dahi ötesine geçebilmiştir. Yerel toplumun ayaklanmış ve örgütlenmiş tepkisini kendi içinde barındıran çatışmalar, aynı zamanda yerel siyasetin taşıdığı çeşitli sorunları da bünyesinde taşır. Bu sorunlar arasında yerel ile merkez siyaset arasındaki bağlantıların yanı sıra yerel siyasi kesimlerin çıkarlarının ve girişimlerinin geniş kesimlerce sanki azınlık toplumun kimliği gibi algılanması da sayılabilir.

Bu örnekten Güney Asya'nın diğer yerlerinde farklı toplumların yürüttüğü ve adına 'ayrılıkçılık hareketi', 'parçalanma hareketi' ya da 'ulusal kurtuluş mücadelesi' gibi çeşitli adlar verilen ancak ulusal entegrasyonun gerçekleşmediği diğer örnekler için de açıklayıcı dersler çıkarılabilir. Tayland'ın güneyinde 2001'den itibaren yeniden varlığını göstermeye başlayan çatışmalar Filipinler'in güneyindeki durum ile bir bakıma paralellikler taşımaktadır. Endonezya devletinin otoriter bir yönetimden uzaklaşması ile birlikte Doğu Timor, Aceh Bölgesi ve Papua Bölgelerinde yaşanan çatışmaların da kaderi değişmiştir. Burma'da da askeri bir merkezi yönetimden parlamenter sisteme dayalı adem-i merkezîyetçi bir idareye geçilmesiyle birlikte etnik temele dayalı isyan hareketinde bir farklılaşmanın yaşandığına dair işaretler görülmektedir. Güneydoğu Asya'dan ziyade dünyanın geneline bakıldığında,

Soğuk Savaş sonrası dönemde Amerikan hegemonyasının giderek azalmaya başlaması, çoğulculuğun ve küreselleşmenin yaygınlaşması, demokratikleşme ve adem-i merkezîyetçiliğin giderek ivme kazanması, uluslararası, ulusal ve yerel güç yapılarında yaşanan değişimler gibi faktörler dünyanın farklı yerlerinde yaşayan azınlık toplulukların içinde bulunduğu çatışma ortamlarını ve bu çatışmaları çözüme kavuşturma çabalarına aynen Müslümanların yaşadığı Güney Filipinler bölgesinde olduğu gibi yeni bir şekil vermeye devam etmektedir.

Müslüman Yerleşim Bölgesi Mindanao (MMOB) Haritası

Ek: DPI Yönetim Kurulu ve Uzmanlar Konseyi Üyeleri

DPI Yönetim Kurulu

Kerim Yıldız (Direktör)

Uluslararası insan hakları hukuku ve azınlık hakları alanında uzmandır. Uluslararası insan hakları mekanizmaları ve uluslararası insancıl hukuk üzerine çok sayıda yazılı yapıtı mevcuttur. Çalışmaları sebebiyle bir dizi ödüle layık görülen Yıldız, 1996 yılında İnsan Hakları İçin Avukatlar Komitesi tarafından insan hakları ve hukukun üstünlüğünü koruma alanında yaptığı çalışmalar sebebiyle verilen ödülün yanısıra, 2005 yılında Sigrid Rausing Vakfı tarafından Yerli toplumlar ve Azınlık Hakları alanında yaptığı çalışmalar için ödüllendirilmiş, 2011 yılında da Gruber Adalet ödülüne layık görülmüştür.

Nick Stewart QC (Yönetim Kurulu Başkanı)

Avukat ve Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi (Chancery and Queen's Bench Birimi) İkinci Hakimidir. Geçmişte İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komitesi Başkanlığı (Bar Human Rihts Committee of England and Wales) ve Uluslararası Avukatlar Birliği (Union Internationale des Avocats) başkanlığı görevlerinde bulunmuştur.

Prof. Penny Green (Genel Sekreter)

İngilterede kurulu King's College isimli üniversitenin Hukuk Fakültesinin Araştırma ve Doktora Programlarının Başkanlığını yapmaktadır. Aynı zamanda King's College öncülüğünde Harward Humanitarian Initiative ve the University of Hull ile ortaklaşa kurulan Uluslararası Devlet Suçları İnisiyatifinde (ISCI) Başkanlığını yürütmektedir.

Priscilla Hayner

Geçiş Dönemi Adaleti için Uluslararası Merkez (International Center for Transnational Justice) isimli kurumun kurucularından olan Priscilla Hayner, Hakikat Komisyonları, Geçiş Dönemi Adaleti İnsiyatifleri ve Mekanizmaları konusunda dünyanın önde gelen uzman ve yazarlarından biridir. Ford Vakfı, BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği ve daha pek çok kuruluşa danışmanlık yapmaktadır.

Arild Humlen

Avukat ve aynı zamanda Norveç Barosu Hukuk Komitesi direktörüdür. Uluslararası medeni hukuk ve insan hakları gibi yargı alanları üzerine çok sayıda yazısı yayınlanmıştır. Norveç'te ki bir dizi üniveritenin hukuk fakültelerinde dersler vermiştir. Oslo Barosunun Sığınma ve Göçmenlik Hukuku Dava Çalışma Grubu Başkanı olarak yaptığı çalışmalardan dolayı Oslo Barosu Onur Ödülüne layık görülmüştür.

Jacki Muirhead

Cleveland Hukuk Firmasının İş Direktörüdür. Daha önce Counsel's Chambers Limited isimli avukatlık odasında şef katip ve Avukatlar Fakültesinde (Faculty of Advocates) Pazarlama Müdürü olarak çalışmıştır. Geçmişte Batı Galler Barosunda da çalışmıştır.

Prof. David Petrsek

Geçmişte Uluslararası Af Örgütü Eski Genel Sekreterine başdanışmanlık yapan Prof. David Petrsek, Kanada'da kurulu bulunan Ottawa Üniversitesi'nde Uluslararası Siyasal İlişkiler alanında Profesör olarak görev yapmaktadır. Uzun yıllar boyunca İnsan Hakları, İnsani Hukuk ve Uyuşmazlıkların Çözümü konularında çalışmalar yürüten Prof. Petrsek aynı zamanda bu çalışma alanları üzerine önde gelen bir uzman ve yazardır. 1990-96 yılları arasında Uluslararası Af Örgütü, 1997-98 yılları

arasında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, 1998-2002 yılları arasında İnsan Hakları Politikası üzerine Uluslararası Konsey ve 2003-2007 yılları arasında da İnsani Diyalog Merkezinde Politika Bölümü direktörü olarak çalışmıştır.

Antonia Potter Prentice

İnsani durum, kalkınma, barış yapma ve barış inşaaı gibi konular uzmanlık alanlarıdır. Kadın, barış ve güvenlik konularının yanısıra stratejik konularda başta Centre for Humanitarian Dialogue (İnsani Diyalog için Merkez), Avrupa Barışın İnşaaı İrtibat Bürosu (European Peacebuilding Liaison Office), Kadın Barışyapıcılar Küresel Ağı (Global Network of Women Peacemakers), MediatEU ve Uluslararası Federasyon (Terre des Hommes) gibi kurumlara konsültasyon hizmeti vermektedir.

DPI Uzmanlar Konseyi Üyeleri

Prof. Christine Bell

Temel uzmanlık alanları Geçiş Dönemi Adaleti, Barış Müzakereleri, Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları olan Kuzey İrlanda'lı hukuk uzmanı Prof. Bell, aynı zamanda bu konularda diplomat, arabulucu ve hukukçulara eğitim vermektedir.

Cengiz Çandar

Kıdemli bir gazeteci ve köşe yazarı olan Çandar özellikle Kürt Sorunu üzerinde uzmanlaşmıştır. Bir dönem savaş muhabirliğide yapmış olan Çandar, Türkiye eski Cumhurbaşkanı merhum Turgut Özal'a özel danışmanlık da yapmıştır.

Yılmaz Ensaroğlu

Halen Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA)'da, Hukuk ve İnsan Hakları Koordinatörü olarak görev yapmaktadır. İnsan Hakları Ortak Platformunun Yönetim Kurulu Üyeliğinin yanısıra, İnsan Hakları Gündemi Derneği ve İnsan Hakları Araştırmaları Derneğinin üyesidir. İnsan Hakları İçin Diyalog Dergisinde Genel Yayın Yönetmenliğini yapmaktadır.

Prof. Mervyn Frost

Halen Londra'da kurulu bulunan King College'in Savaş Çalışmaları bölümünün başkanlığını yapmaktadır. Evvelce Durban'da kurulu bulunan Natal Üniversitesinin Siyaset Bölümünün başkanlığını yapmıştır. Geçmişte Güney Afrika Siyaset Çalışmaları Enstitüsü Balkanlığı görevinde bulunan Profesör Frost, İnsan Hakları ve Uluslararası İlişkiler, İnsani Müdahale, Dünya Siyasetinde Adalet, Küresel Yönetimin

Demokratikleştirilmesi, Yeni Savaşlar Döneminde Adil Savaş Geleneği ve Küreselleşen Dünyada Etik gibi konularda uzman bir isimdir.

Dr. Edel Hughes

East London Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır. Uluslararası İnsan Hakları Hukuku ve İnsancıl Hukuk alanında uzman olmakla birlikte özellikle İrlanda'da kişisel özgürlükler, Terörle Mücadele Kanunu/Olağanüstü Hal Kanunu, Uluslararası Ceza Hukuku ve Türkiye'de İnsan Hakları ve Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne giriş süreci konularıyla ilgilenmektedir. Uluslararası Af Örgütünde araştırmacı olarak çalışmış ve Değişim için İnsan Hakları'nın kurucuları arasında yer almıştır.

Dr Salomón Lerner Febres

Peru Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu eski başkanıdır. Peru Katolik Üniversitesi (Pontifical Catholic University of Peru) Demokrasi ve İnsan Hakları Merkezi Başkanlığı görevini sürdürmektedir.

Martin Griffiths

Birleşmiş Milletler eski genel Sekreteri Kofi Annan'a Suriye konusunda baş danışmanlık yapan Martin Griffiths, İnsani Diyalog Merkezi (Centre for Humanitarian Dialogue) isimli kurumun kurucu başkanıdır. İngilterenin diplomasi servisine verdiği hizmetlerin yanısıra sivil toplum kuruluşlarında faaliyet yürütmüştür. Bir dönem Action Aid isimli sivil toplum kuruluşunun başkanlığında yapmıştır. Birleşmiş Milletlerin Cenevre Ofisinde İnsani Faaliyetler Bölümünde yönetici, Yine BM'nin New York ofisinde Acil Yardım Koordinatörü yardımcılığı görevlerinde bulunmuştur. Bu görevlerinin yanısıra BM için Büyük Göller (Great Lakes) bölgesinde İnsani Yardım Koordinatörü, Balkanlarda BM Bölgesel Koordinatörü ve BM Genel Sekreteri Asistanlığı görevlerinde

de bulunmuştur.

Prof. Ram Manikkalingam

Amsterdam Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde misafir Profesör statüsünde görev yapmaktadır. Sri Lanka devlet başkanına barış süreci için en üst düzey danışmanlık yapmıştır. Uzmanlık alanları arasında Çatışma, Çok kültürlülük, Demokrasi gibi konular bulunan Prof. Ram Manikkalingam, Laksham Kadirgamar Stratejik Çalışmalar ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün kurucu üyesi ve yönetim kurulu üyesidir.

Bejan Matur

Türkiye'nin önde gelen şair ve yazarlarından biridir.2012 yılının başına kadar Zaman gazetesinde yazdığı düzenli köşe yazılarında Kürt siyaseti, Ermeni sorunu, gündelik siyaset, azınlık sorunları, cezaevi yazıları ve kadın sorunu gibi konuları işlemiştir. Yapıtları 17 değişik dile çevrilen Matur çok sayıda edebiyat ödülü sahibidir. Diyarbakır Kültür ve Sanat Vakfı Kurucu Başkanlığı görevinde bulunmuştur.

Jonathan Powell

Britanyalı eski bir diplomat olan Jonathan Powell, Birleşik Krallık Eski Başbakanı Tony Blair döneminde 1997- 2007 yılları arasında Başbakanlık Personel Daire Başkanlığı görevinde bulunmuştur. 1998 yılında imzalanan Hayırlı Cuma anlaşmasına kadar süren barış görüşmelerinde Birleşik Krallık adına başmüzakereci olarak görev almıştır. Halihazırda Birleşik Krallıkta kurulu bulunan Inter Mediate isimli, devletten bağımsız arabulucuk kurumunun İcra Kurulu Başkanlığını yapmaktadır.

Sir Kieran Prendergast

İngiltere Dışişleri Bakanlığı bünyesinde aralarında Kıbrıs, Türkiye, İsrail, Hollanda, Kenya gibi ülkeler ve ABD'nin New York şehrinin olduğu

alanlarda diplomat olarak çalışmıştır. İngiltere'nin Dışişleri ve Milletler Topluluğu Bürosuna (Foreign and Commonwealth Office) başkanlık etmiş, Güney Afrikadaki Apartheid rejimi ve Namibya konuları ile ilgilenmiştir. BM Genel Sekreterliği altında kurulu bulunan Siyasi İşler Bölümüne Barış ve Güvenlik konularında siyasi danışmanlık yapmıştır. BM Genel Sekreterinin Barış ve Güvenlik konulu Yönetim Kurulu toplantılarının düzenleyiciliğini yapmış, Afganistan, Burundi, Kıbrıs, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Doğu Timor gibi bölgelerdeki barış çalışmalarına dahil olmuştur.

Rajesh Rai

1993 yılında İngiltere ve Galler Barosuna kaydolmuştur. İnsan hakları Hukuku, Göçmenlik ve Sığınma hakkı hukuku ile kamu hukuku temel uzmanlık alanlarıdır. Çevre ve çeşitli insani sorunlar üzerine hem Birleşik Krallık hemde dünyanın pekçok yerinde Sivil toplum kuruluşları ve şirketlerle yaptığı çalışmalar aracılığıyla önemli tecrübeler kazanmıştır. HIC isimli Kamerun'da kurulu bulunan Sivil Toplum örgütü ile Uganda'da kurulu Human Energy isimli şirketin kurucusudur. Bir dönem The Joint Council for the Welfare of Immigrants – JCWI – (Göçmenlerin Refahı için Ortak Konsey) isimli kurumun direktörlüğünü yapmıştır. Başta İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu adına olmak üzere uluslararası alanda özellikle Avrupa, Asya, Afrika, ABD ve Hindistan'da çok çeşitli hukuki konular üzerine seminer ve dersler vermiştir.

Prof. Naomi Roht-Arriaza

Amerika Birleşik Devletlerinde kurulu bulunan Berkeley Üniversitesi'nde profesör olarak görev yapmaktadır. Geçiş Dönemi Adaleti, İnsan Hakları İhlalleri, Uluslararası Ceza Hukuku ve Küresel Çevre Sorunları gibi konular uzmanlık alanına girmektedir.

Prof. Dr. Mithat Sancar

Ankara Üniversitesi'nde Hukuk Profesörü olarak görev yapan Prof. Sancar'ın temel uzmanlık alanları arasında Anayasal Vatandaşlık ve Geçiş Dönemi Adaleti yer almaktadır. Uzmanlık alanlarında çok sayıda yazılı eseri bulunan Prof. Sancar ayrıca bir süre günlük yayınlanan Taraf gazetesinde köşe yazarlığı yapmıştır.

Democratic
Progress
Institute

11 Guilford Street
London WC1N 1DH
United Kingdom
+44(0)203 206 9939
info@democraticprogress.org
www.democraticprogress.org